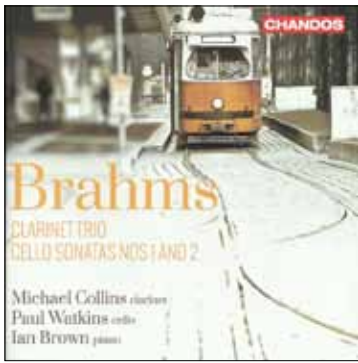

CD KLASSIEK

Eer aan de klarinet
Johannes Brahms

Het best laat Johannes Brahms (1833-1897) zich kennen in zijn subtiele kamer-muziek. In elke levensfase componeerde hij wel eens voor een klein ensemble. Een enkele keer zette hij daarbij een klarinet aan het werk. Hoewel dit instrument via de volksmuziek uit de Balkan in Wenen was beland, hadden Haydn en Mozart aangetoond dat de klarinet meer in zijn mars had dan enkel dans- en marsmuziek.

Brahms' trio voor klavier, klarinet en cello opus 114 is rijk aan prachtige melodieën, maar zeker geen 'kunst om de kunst'. Brahms zou geen romanticus zijn, als hij niet liet zien hoe de zonnige sfeer kan omslaan en de wolken een donker randje krijgen. Opus 114 is met andere woorden de romantiek ten top.

Brahms schreef het in 1891 voor Richard Mühlfeld, een uitmuntend solist aan het hof in Meiningen. Het is een werk van een gerijpte componist, waarin klarinet en cello, als gelijke partners in dialoog, elk om beurt hoofd-

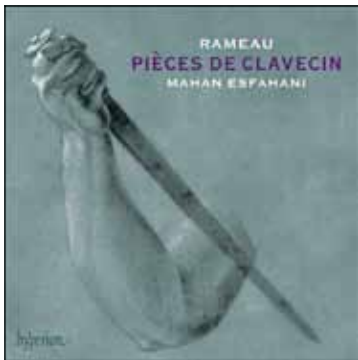
melodie en tegenstem vertolken. Bijzonder knap en gedragen is het *adagio*, terwijl het afsluitende *allegro* ritmisch verrassend is en zoals vaker bij Brahms wat heeft van zigeunermuziek. Michael Collins speelt waarlijk voortreffelijk.

Het trio wordt op dit album geflankeerd door twee sonates voor klavier en cello. Het lange eerste deel, een *allegro*, zet de toon voor de gehele compositie. Dit wordt een groots opgezet en ernstig werkstuk. De finale is een fraai contrapuntisch deel op basis van de Contrapunctus IV en XIII uit Bachs *Kunst der Fuge* en loopt uit op een adembenemende coda. Merkwaardig genoeg ontbreekt echter in opus 38 een traag deel, maar we vernemen uit het cd-boekje dat Brahms een daarvoor bedoeld *adagio* vernietigde.

Cellosonate 2 opus 99 is wel vierdelig opgebouwd en werd een kwarteeuw later gecomponeerd, in de zomer van 1886. Na al het emotionele geweld in de drie eerste delen volgt een rustiger slotdeel in rondovorm. Zangerige en zachte passages contrasteren in het begin met meer vurige marsritmes. Maar wanneer de hoofdmelodie weer doorkomt, wijkt de spanning definitief. Een mooie cd met op elkaar ingespeelde vertolkers. (JC)

Johannes Brahms, *Clarinet Trio, Cello Sonatas Numbers 1 & 2*, door Michael Collins (klarinete), Paul Watkins (cello) & Ian Brown (piano), Chandos, CHAN 10825, 23,50 euro.

CD KLASSIEK

Klavierwerk
Jean-Phillipe Rameau

Jean-Philippe Rameau (1683-1764) is wellicht de belangrijkste Franse barokcomponist en was vooral actief aan het orgel en het klavecimbel. Hij is een tijdgenoot van Johann Sebastian Bach en diens zonen en dus ligt het voor de hand dat beider oeuvre met elkaar wordt vergeleken.

Het eerste wat opvalt, is dat Rameau slechts vier cycli voor klavier componeerde. Dat is weinig in vergelijking met de tomeloze productie van Bach. Maar wat hij schreef, was even geniaal en getuigde van een enorme beheersing van het vak.

De Britse klavecimbelspeler Mahan Esfahani, die al eerder het werk van C. P. E. Bach opnam, verzamelde in een dubbel album de vier suites en nog wat kleinere stukken van Rameau. De oude meester wordt vandaag herontdekt. Zo bestaan er al heel wat uitvoeringen op piano, een instrument dat van later dateert.

Twee stukken zijn de wonderlijke getuigenis van een buitengewoon talent. *Le rappel des oiseaux* (de roep der vogels) ontstond wellicht als blijk van respect voor de jezuïet Castel. Het lijkt een nabootsing van de natuur, maar plotseling opent zich een breder perspectief en vloeiende virtuositeit en muzikaal vernuft samen in een meesterwerk. *L'enharmonique* speelt dan weer een verbluffend spel met chromatische modulaties. (EDS)

Jean-Philippe Rameau, *Pièces de clavecin*, door Mahan Esfahani, Hyperion, CDA68071/2, 35 euro.

BOEK ROMAN

Messias Kevin
Bart Debbaut

We schrijven 1999. In zijn ovale kantoor in de hemel heeft God een mededeling voor zijn zoon, die aan zijn rechterhand zit. „Ik stuur je terug naar de aarde.” Jezus blijkt echter allesbehalve bereid om opnieuw op te draaien voor het zootje dat de mensen ervan maken en weigert. In een gewoon gezin in Tie-

nen wordt daarom negen maanden later een nieuwe Messias geboren.

Bovenstaande scène is het vertrekpunt van *En toen schiep God Kevin*. Auteur en Tienenaar Bart Debbaut is allereerst eigenaar van een herenkledingzaak, maar schreef eerder al enkele thrillers. Dit is zijn eerste satirische roman. „Ik beleefde er bovenal zelf veel plezier aan en hoop dat dat ook voor de lezers geldt”, liet hij optekenen bij de lancering.

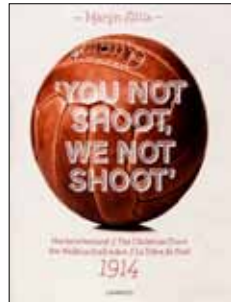
Het verhaal speelt zich afwisselend af in de hemel, waar God, Jezus en de heiligen die in de raad van bestuur zitten vooral veel kleine kantjes blijken te hebben, en in Vlaanderen, waar de nieuwe Messias door de pers niet al te respectvol wordt ontvangen. Journalisten strijden om een interview met de jonge ouders, maar willen eigenlijk alleen maar weten of er al dan niet sprake is van een 'onbevleete ontvangenis'. De parochiepriester droomt intussen van eeuwi-

ge roem, dankzij het kind dat hij mag dopen.

Het opzet van het boek is zeker origineel en Bart Debbaut maakt hier en daar rake observaties over de samenleving, maar de humor is over het algemeen flauw en de personages weinig realistisch. Aan het eind geeft het vijftienjarige hoofdpersonage Kevin een toespraak voor de duizenden bezoekers aan het dancefestival *Tomorrowland* in Boom. Hij gaat daarbij behoorlijk uit de bocht, maar dat kan helaas ook af en toe worden gezegd van Kevins schepper, de auteur. (JVH)

Bart Debbaut, *En toen schiep God Kevin*, Lannoo, Tielt, 2014, 264 blz., 19,99 euro, ISBN 978 94 0142 043 3.

BOEK GESCHIEDENIS

Voetbalbestand
Marijn Sillis

De voorbije maand werd hier en daar in ons land het beroemde kerstbestand van 1914 herdacht. Ter gelegenheid van Kerstmis had een verbodering plaats tussen de soldaten van de strijdende partijen, dit geheel te-

gen de zin van de legerleiding. Op 11 december 2014 werd een gedenkmonument ingehuldigd in Komen-Waasten, door de voorzitter van de UEFA, Michel Platini, ter nagedachtenis van een voetbalmatch tussen frontsoldaten. Historici betwijfelen echter of die match wel echt heeft plaatsgevonden.

Journalist Marijn Sillis vertelt het verhaal van het bestand en wel in vier talen. De focus ligt sterk op het voetbal, terwijl er ook een religieuze component was. Soldaten zongen samen kerstliederen en een van de sterkste gebeurtenissen was de uitwisseling van een door de Duitsers gevonden monstrans in de sector van Diksmuide.

Vooraf Saksische en Beierse troepen wilden verboderen met Britten. Fransen en Belgen

deden in mindere mate mee. Het was ook eenmalig. Na 1914 werd 'verbodering met de vijand' streng afgekeurd en in 1916 en 1917 vonden aan het front geen gezamenlijke kerstvieringen meer plaats. De oorlog was dan ook helemaal vastgelopen en de verbittering ontzettend groot, aan beide kanten. (EDS)

Marijn Sillis, *You not shoot, we not shoot. Het kerstbestand 1914*, Lannoo, Tielt, 2014, 128 blz., 14,99 euro, ISBN 978 94 0142 092 1.

BOEK ROYALTY

Verarmd geslacht
Jan van den Berghe

De inmiddels 72-jarige Jan van den Berghe heeft een lange carrière achter zich als journalist en televisiemaker. Bij het grote publiek is hij vooral bekend als kenner van de Europese koningshuizen. Geregeld geeft hij commentaar bij koninklijke evenementen op diverse televisiezenders. Zijn aanpak is gekenmerkt door een mengeling van royaalroddels en historische feiten. Zo schreef hij enkele jaren geleden een boek over de relatie tussen het Belgische koningshuis en de katholieke Kerk.

Met *De stoeterij van Europa* neemt Van den Berghe afscheid

van het koninklijke onderwerp waarmee hij een haat-liefde had opgebouwd. Hij vertelt het verhaal van een verarmd adellijk geslacht uit het piepkleine Duitse vorstendom Coburg, vandaag in het noorden van Beieren. Historici verbazen er zich over hoe de onbeduidende familie zich in de negentiende eeuw de geschiedenis inschreef en via een sluwe huwelijkspolitiek (vooral van hun 'oom' Leopold I) in zowat alle Europese vorstehuizen aanwezig was. Niet enkel de huidige koning der Belgen is een rasechte Coburger, maar ook de Britse koningin. Beide families lieten evenwel na de Eerste Wereldoorlog hun naam veranderen. De Zweedse koning is dan weer via zijn moeder rechtstreeks verwant met het roemruchte huis.

De auteur vertelt het verhaal van de Coburgers vanaf hun opgang omstreeks 1800 tot 1914, toen de oude dynastieke wereld wegdeemsterde. De vorstehuizen van de oorlogvoerende landen behoorden tot dezelfde familie en vele dynastieën werden de jaren daarop werkloos. Toch vertelt Van den Berghe nog even verder. Natuurlijk moet hij vertellen over het oorspronkelijke hertogdom Coburg.

Dat gaat in 1918 op in het grote Duitsland. Het familiehoofd, hertog Karel Eduard, eigenlijk een Brit en de kleinzoon van koningin Victoria, ontpopte zich als een vurige nazi. De hertog, een persoonlijke vriend van Adolf Hitler, werd zelfs *Obergruppenführer* bij de SA en was lid van de Rijksdag.

Over het hele verhaal ligt evenwel ook de donkere schaduw van gearrangeerde en ongelukkige huwelijken en van kinderen die vervreemd opgroeien van hun ouders. Toch boeit het verhaal vol kleurrijke personages en politieke manoeuvres. (EDS)

Jan van den Berghe, *De stoeterij van Europa. De Coburgs en hun klim naar de macht*, De Bezige Bij, Antwerpen, 2014, 508 blz., 29,99 euro, ISBN 978 90 8542 547 2.